Вчора в "Седі" безумствувала Ужвій, і "Березіль" давав ілюзію екзотичної зливи. А сьогодні над Харковом зупинились табуни південних хмар і йде справжній тропічний дощ — густий, запашний і надзвичайно теплий. Горожани зовсім збожеволіли з такої несподіванки й висипали на вулиці. Про тропік Козерога вони знали тільки з географії, а тут трапилось чудо — і тропік Козерога завітав на Лопань. Натовпи суєтяться, ловлять язиками солодкі краплі тихої тропічної зливи й ніяк не думають ховатись під навісами домиків.

— Чудесно,— говорю я й булькаю в теплі калюжі. Юліян Шпол, автор комедії "Катіна любов або будівельна пропаганда", мовчки за мною: я завжди забігаю вперед. Весь він як мокре курча, і — дивно! — з його капелюшка тече чомусь синя вода. Я повертаюсь до нього й говорю:

— Сьогодні моє любиме число — 13. Отже, сьогоднішній день мусить принести нам якусь приємну несподіванку. Як ти гадаєш, що це має бути?

— Очевидно, зустрінемо професора Канашкіна,— серйозно відповідає мій приятель.

І дійсно: в кав'ярні Пока до нас підходить названий професор, і підходить з такою, знаєте, усмішкою, ніби він допіру наївся карамелі. Він нас вітає, робить нам кніксен та кілька компліментів, розповідає щось про критичну оглоблю й тут же читає нам свій науковий труд під такою назвою: "Що таке липа, як так трапляється, що професорська кафедра раптом стає липова, що таке, нарешті, липовий професор, його роль в марксистському суспільстві, а також про соціальне коріння богемських ухилів серед наших іспанських письменників".

— Чудесно! — говорю я, похлопавши Канашкіна по плечу й узявшись двома пальцями за його піджачну петельку.— Чудесно! Ти подаєш

великі надії, і я певний, що суспільство на слідуючий рік обере тебе членом свого парламенту.

— Ну що ви! — червоніє мій професор.— Я зовсім не припускаю, щоб моя робота мала такі несподівані наслідки.

Але ми — я й Юлія Шпол — стоїмо на своїому: мовляв, без бляхи тут не обійдеться, мовляв, на слідуючий рік ми вже саме Канашкіна будемо обирати, мовляв, він же знає, що в цьому році ми таки зуміли провести кількох своїх кандидатів.

— Дякую, дуже дякую! — говорить професор, і ми виходимо з ним на вулицю.

Нас зустрічає та сама тропічна злива. Я запевняю, що "Три мушкетери" написав несамовитий Ринальдо Ринальдіні, а професор Канашкін запевняє, що цей твір не належить перу "письменника Ринальдо Ринальдіні, а належить перу французького письменника Гофмана-молодшого, що писав під псевдонімом Дюма (батько)". Тоді до нас підходить Олесь Досвітній (переступає через калюжу) і каже:

— Драстуйте, товариші! Драстуйте й ви, професоре Канашкін!

— Драстуй! — говоримо ми й ловимо язиками краплі теплої тропічної зливи.

Олесь Досвітній інформує, що він допіру скінчив свій новий твір під такою назвою: "Собор Паризької Богоматері". Вищеназваний професор виймає олівець і записує: "Олесь Слісаренко написав удосвіта новий твір "Собор Паризької Богоматері". Потім до нас підходить відомий панфутурист Семенко й одразу ж починає ображати мене дотепами й лаяти за французькі фрази, що я їх вживав у своїх памфлетах: мовляв, це ж французьке парикмахерство. Я з ним погоджуюсь, і таким чином

виявляється, що я творив свідоме французьке парикмахерство. Тоді беру "Зустріч трьох" і питаю:

— А що значить NP, що стоїть над кожним твоїм віршем у цьому збірнику?

— Як що? — каже Семенко.— Це значить — кінська сила!

— Боже мій! — скрикнув я.— Таж кінська сила має зовсім інше позначення.

Панфутурист нічого не відповів, і таким чином виявилось, що він творив несвідоме латинське парикмахерство.

Юліян Шпол зареготав. Семенко зблід і пішов до Красної гостиниці. Ми його не затримували, як і професора Канашкіна.

Нарешті підійшли до Держвидаву. Там ми обтрусились від дощу й зустріли ще кількох творців читанок ("папа рєжєт, мама клєіт"). До Держвидаву мусив зайти сьогодні якийсь начальник, і тому в одній кімнаті пахло репейним маслом — саме тим, що не з agrimonia eupatorium, а з lappa. В кімнаті Аркадія Любченка, автора "Буремної путі", кількох талановитих оповідань і не закінченого ще роману, до нас підійшов Пилипенко, автор "Байківниці" й закінченого роману "Малоросія", і каже до мене:

— А в цьому році вашого прізвища в держвидавівському календарі не буде.

— Під рубрикою "історичні події"? — питаю я.

— І під рубрикою, і без рубрики! Ніяк не буде!

— Та невже? — кажу я й сідаю до столу, щоб трохи поплакати. І я плачу гіркими слізьми. Тоді Пилипенко, Юліян Шпол і Олесь Досвітній (як і Аркадій Любченко) починають утішати мене. Але як утішити? Я говорю крізь сльози:

— За що? За що? — І, вийнявши з кишені жменю підсмаженого насіння, вибираю гарбузові кабачки й з смаком лузаю гарбузові кабачки (мовляв, "за що? за що?").

Нарешті, поговоривши про садизм, пролетарських письмоводителів і рябу шкапу, ми йдемо до нашого мецената — Раїси Азарх. Вона зустрічає нас милою усмішкою.

— А...— говорить Раїса Азарх.— Дуже рада вас бачити! А тебе, Nicolas, особливо!

Вона мені пропонує перевидати мої твори під назвою "Твори". Я, звичайно, відмовляюсь. Словом, я проти. Вона — за. Я проти! Вона — за! Виявляється також, що за і мої приятелі, як от Аркадій Любченко. Тоді я погоджуюсь, і ми складаємо умову.

...І от умову складено. Я знову перечитую свої оповідання (до речі, страшенно нудно перечитувати) і сідаю писати "вступну новелу". Але що писати? Знаю тільки, що написати обов'язково треба, бо ж і я все-таки несу відповідальність за себе.

...І от я відповідаю. По-перше — "твори". Це зовсім не "полное собрание сочинений", це не претензія — це непереможне бажання моїх меценатів: Раїси Азарх, Сергія Пилипенка і Аркадія Любченка. Отже, за всякими оправками з приводу назви звертайтесь, будь ласка, до вищеназваних меценатів. І далі (щоб не забути): в перший, у другий, як і в дальші томики я вкладаю речі, ще ніде не друковані.

А тепер про зміст. Свою наймолодшу збірку я писав на початку тридцятих років нашого століття (в 1921-1922). В кімнаті, де я працював, було страшенно тісно (жило багато народу), так що я міг сідати за стіл лише вночі. Саме тому, мабуть, у моїх творах і мжичка.

Ні, мабуть, не тому: я просто фіксував настрої тридцятих років.

Тепер про форму. Я, знаєте, належу до того художнього напрямку, який сьогодні не в моді. Я, пробачте за вольтер'янство, я... романтик! Саме відси й іде розхристаність і зворушливе шукання самого себе до ста двадцятьох років ( я думаю прожити сто п'ятдесят).

Впливи. Я погоджуюсь з тими вельмишановними критиками, що не бачать у моїх творах нічого оригінального. Вони мають рацію: весь я в лабетах пільняковщини та інших серапіонових братів.

Мова. Мова моїх творів надзвичайно кострубата. Окремі вирази бувають буквально безграмотні. От приклад: "Балачки його нічого собою не уявляли". Про мову моїх творів можна прочитати у професора Сулими.

От і все. А коли сказати, що я можу бути автором тільки одного твору, який хочу написати через багато років і до якого я дійду, очевидно, через етюди, то це вже буде рішуче все!

Словом, я до безумства люблю небо, трави, зорі, задумливі вечори, ніжні осінні ранки, коли десь летять огнянопері вальдшнепи (мій сюжетний любовний роман "Вальдшнепи" буде в третьому томі) — все те, чим там пахне сумновеселий край нашого строкатого життя. Я до безумства люблю ніжних женщин з добрими, розумними очима, і я страшенно шкодую, що мені не судилося народитись таким шикарним, як леопард. Іще люблю я до безумства наші українські степи, де промчалась синя буря громадянської баталії, люблю вишневі садки ("садок вишневий коло хати") і знаю, як пахнуть майбутні городи нашої

миргородської країни. Я вірю в "загірну комуну" і вірю так божевільно, що можна вмерти. Я — мрійник і з висоти свого незрівнянного нахабства плюю на слинявий "скепсис" нашого скептичного віку. Ну, і так далі.

А тепер — поки що до побачення! Зараз іду в робітничий квартал до радянських робітничих домиків і буду там слухати, як заливається гармошка бродячого музики.

Вона заливається якось сумно, і я думаю: тут я все-таки не зустріну професора Канашкіна, і я пригадую, що попереду мене стелиться великий життьовий шлях. Він починається десь у минулих віках і шкутильгає осінньою елегією через шведські могили, через Сорочинський ярмарок і далі, аж до Гофманської фантастики (між іншим, можна сказати не тільки "Три мушкетери", але й "три мушкетонери". Мушкет, аркебуза — це одно, а мушкетон — це старовинна рушниця з набоями в кілька куль, що одразу летять у кілька сторін).

...Словом, хай живе життя! Хай живе безсмертне слово! Хай живе тропічна злива — густа, запашна й надзвичайно тепла. Я — вірю!

...Юліян Шпол, автор комедії, "Катіна любов або будівельна пропаганда", мовчки ступає за мною. Весь він як мокре курча, і — дивно! — з його капелюшка тече чомусь синя вода.

Драстуй, Юліяне Шпол! Драстуй, запашне життя! Тисну вам руку! Завтра піду на могилу комунара, автора "Ударів молота і серпні". Я понесу йому пучок синьооких фіалок і там згадаю про свою загадкову смерть. Драстуй, Юліане Шпол! Драстуй, запашне життя! Я — вірю!